

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН
ФАКУЛТЕТ „МЕДИЦИНА“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция №1

Епидемиологията като наука. Приложение на епидемиологията в общественото здравеопазване.

Доц. д-р М. Камбурова, дм

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

- 📄 **Епидемиология - наука за болестите сред населението**
- 📄 **Хипократ посочва връзката между някои фактори на околната среда и възникването и развитието на болестите**
- 📄 **Бавно развитие до 19-ти век, описвайки основно епидемиите от инфекциозни болести, без да се правят опити за измерване ефекта на отделните причини**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 **1662 г. - Дж. Граунт изучава ежеседмичните доклади за ражданията и умираанията в Лондон, като за пръв път количествено описва модела на болестите сред популацията**

- **Броят на мъжете надхвърля този на жените при ражданията, но и при умираанията**
- **Висока детска смъртност**
- **Сезонна вариация на смъртността**
- **Опитва се количествено да оцени смъртността от чума в Лондон и да опише характеристиките на годините, в които избухват чумните епидемии**
- **Посочва необходимостта от рутинно събиране на данни за болестите в човешките популации**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

**1839 г. - У. Фар основава
система за рутинно
изучаване на причините
за смърт в Англия и Уелс**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

У. Фар сравнява модела на болестите при женените и неженените лица и при различните професии

- Разглежда много методологични въпроси, значими и за модерната епидемиология – напр. дефиниране на популацията в риск, избор на подходяща група за сравнение, оценка на вероятността други фактори да имат влияние върху резултатите, като възраст, продължителност на експозицията или общия здравен статус₅**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Д-р Джон Сноу доказва по време на холерната епидемия в Лондон през 1848-1854 г. връзката между заболяването и качеството на питейната вода

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 **Джон Сноу постулира, че холерата се предава чрез замърсената вода по неизвестен тогава механизъм**

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Д-р Сноу установява чрез сравняване на смъртността, че по-високи нива на смъртност се наблюдават сред населението в Сохо, снабдявано с вода от Southwark & Vauxhall Company, в сравнение с получаващите вода от Lambeth Company.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

Смъртност от холера за периода 1853-1854 г. в Лондон според водоснабдяващата компания

Водоснабдяваща компания	Смъртност на 100 000
➤ Southwark & Vauxhall Company	114
➤ Двете компании	60
➤ Lambeth Company.	0

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 Джон Сноу пръв събира в едно проучване трите компоненти на епидемиологията – честота, разпределение и детерминанти на болестите

📄 Той използва подход на изучаване на болестите, който епидемиолозите прилагат и днес

- Формулира хипотеза
- Проверява хипотезата
- Търси алтернативни обяснения за своите наблюдения

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

 Подобряването на стандарта на живот и обществената хигиена и здравеопазване водят до постепенно увеличаване сред причините за смърт на дела на хроничните неинфекциозни болести , които имат продължителен латентен период (10-30 г.) и често са с неустановена или мултикаузална етиология.

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

📄 От средата на 20-ти век епидемиологията включва като обект на изследване хроничните неинфекциозни болести

📄 Това води до:

- Промяна в популационните групи, към които са насочени обществените здравни интервенции
- Разширяване на съдържанието на понятието епидемия
- Разработва се нова епидемиологична методология за справяне с проблемите на дългия латентен период и ниския или умерен ефект на експозицията

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

- 📄 След Втората световна война се наблюдава бърз и систематичен прогрес в развитието на принципите и методите на епидемиологичната наука
- 📄 Развиват се нови методи на изследване и техники за събиране и анализиране на данни, улесняващи оценката на рисковите фактори за хроничните болести (проучване случай-контрола и кохортни проучвания)
- 📄 В началото на 50-те години се прилагат принципите и методите на епидемиологичния дизайн, провеждането на проучването и анализа на данните към клиничните изпитвания и се оформя експерименталната епидемиология

Видни епидемиолози на XX в.

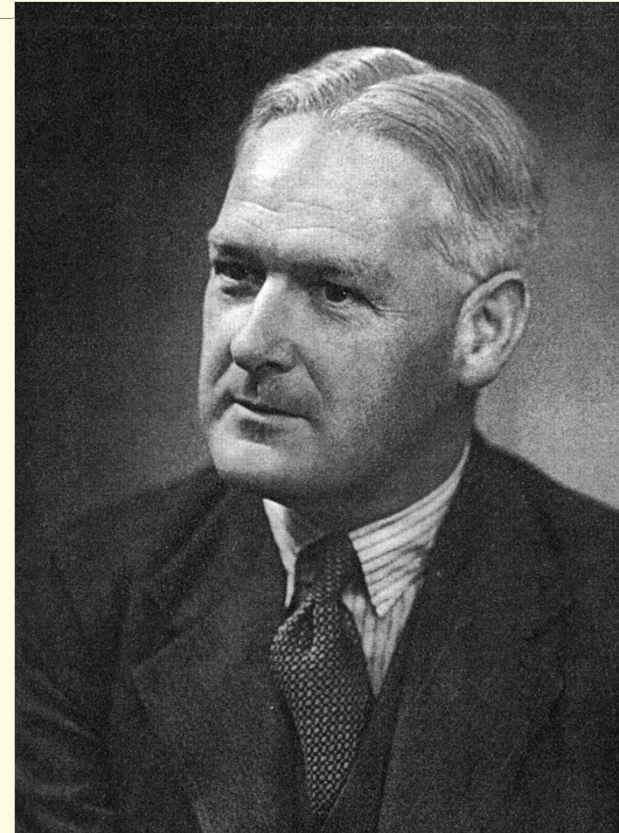
Д-р Жанет Елизабет
Лейн-Клейпън

Създателка на
ретроспективните
кохортни (1912) и
проучванията случай-
контрола (1926)

Епидемиолози на XX в.

Сър Ричард Дол

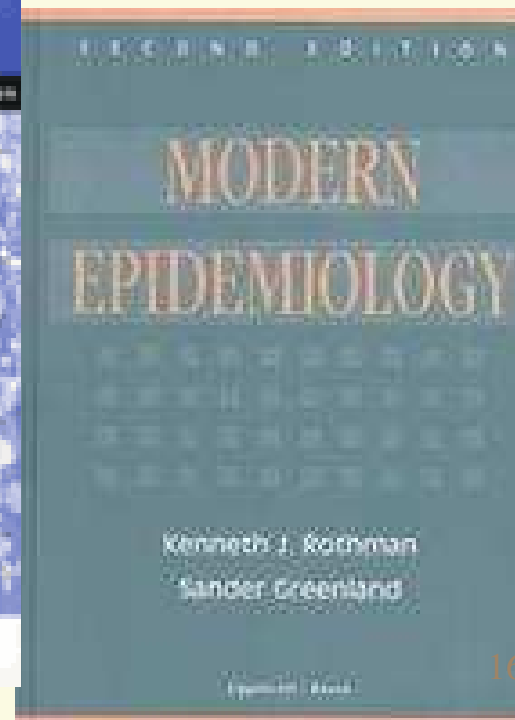
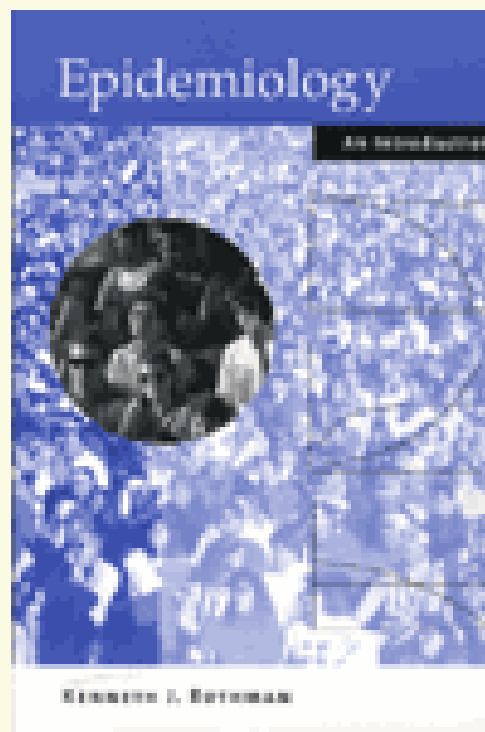
Сър Остин Брадфорд Хил

Епидемиолозите, първи установили връзката
между тютюнопушенето и рака на белия дроб

Епидемиолози на XX в.

Проф. Кенет Ротман , автор на
“Въведение в епидемиология” и
“Модерна епидемиология”

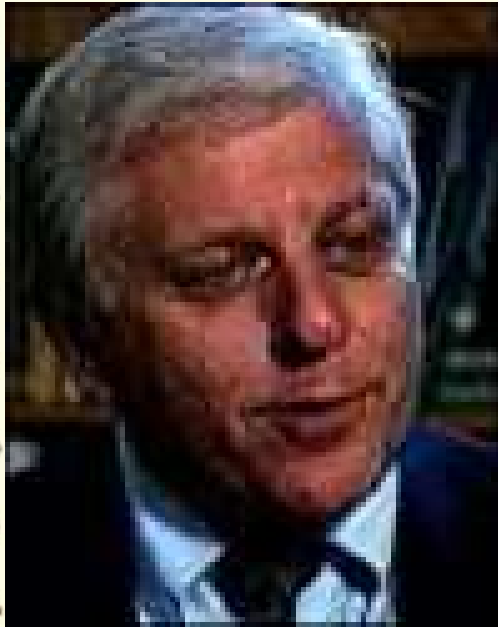
Епидемиолози на XX в.

Michael Marmot with a bargraph from the Whitehall Study

Проф. Майкъл Мармот, автор на проучването за връзката между социалния статус и смъртността от исхемична болест на сърцето

Епидемиолози на XX в.

Проф. Чарлз Хенекенс,
президент на
Американското
епидемиологично
дружество, автор на 3
основни учебници по
епидемиология, автор на
много кохортни
проучвания – проучване
на здравето на лекарите,
на жените, на
медицинските сестри

Историческо развитие, определение и обхват на епидемиологията

☞ **Натрупаните от епидемиологията доказателства за добра клинична практика стават основа на т.н. медицина, базирана на доказателства, развиваща се от средата на 80-те години на 20 в.**

Определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията може да се разглежда като базирана на две основни предположения:

- 1. Човешките болести не възникват случайно**
- 2. Човешките болести се предизвикват от причини, голяма част от които са предотвратими и могат да бъдат идентифицирани чрез систематично изследване на различни популации или субгрупи от индивиди в една популация на различно място или в различно време.**

Определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията е наука за разпространението и причините на заболяванията сред човешките популации

МакМахон, 1970 г.

 Епидемиологията е наука за разпространенето на дадено заболяване или физиологично състояние в човешките популации и за факторите, които влияят върху това разпространение

Лилиенфелд, 1978 г.

Определение и обхват на епидемиологията

 Епидемиологията е наука за разпространението и определящите фактори за свързаните със здравето състояния или събития в определени популации и за прилагането на това изучаване за контрол на здравните проблеми

Джон Ласт, 1988 г.

Обхват на епидемиологията

Епидемиологията има три главни цели:

- 1. Описание на разпространението и степента на здравните проблеми сред човешките популации**
- 2. Идентифициране на причинните /етиологичните/ фактори в патогенезата на заболяванията**
- 3. Предоставяне на данни за организирането и провеждането на промоция на здравето и профилактика на заболяванията и определяне на обществено-здравните приоритети**

Обхват на епидемиологията

Същността на епидемиологичния подход се допълва още с:

- 4. Проучване на естествения ход на заболяването при индивиди и групи /клинична епидемиология/**
- 5. Планиране и разпределение на здравните услуги и оценка на тяхната ефективност**